

13.00.00
13.00.01
13.00.02
13.00.03
13.00.04
13.00.05

13.00.06
13.00.07
13.00.08
13.00.09
07.00.00
19.00.00

01.00.00
02.00.00
03.00.00
09.00.00
10.00.00
11.00.00

№4/2025

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogik, psixometodologik va tabiiy fanlarga
ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 440 sahifa,
15-aprel, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Qirg'izboyev Abdug'affor Karimjonovich
Tarix fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna
Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Umarova H.O. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Somurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'icha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Toshkent davlat texnika universiteti, G. V. Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti Toshkent temir yo'l muhandislari instituti.

EDITOR-IN-CHIEF:

Qirg'izboyev Abdug'affor Karimjonovich
Doctor of Historical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Umarova H.O'. – Minister of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Woogyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali Oliy attestatsiya komissiyasining 26-08-2024 yildagi №11-05-4381/01-Kengash tavsiyasiga ko’ra, pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning tadqiqot ishlari yuzasidan dissertatsiyalarining asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro’yxatiga kiritilgan.

Asos: OAK Pedagogik texnologiyalar va psixologik tadqiqotlar bo’yicha ekspert kengashi tavsiyasi (29-10-2024-y.; №10); OAK Tartib-qoida komissiyasi qarori (30-10-2024-y., №10/24); OAK Rayosatining qarori (31-10-2024-y., №363/5).

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.06.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan №C-5669245
reyestr raqami tartibi bo’yicha
ro’yxatdan o’tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310

MUNDARIJA

XXI asr tibbiyot atamashunosligi va unga ta'rif.....	12
Achilov Muzaffar Norquliyevich	
“4K” modeliga asoslangan ta’limda interaktiv metodlar va texnologiyalardan foydalanish usullari	15
Boltayeva Hulkar Mardonqul qizi	
Oliy ta’lim muassasalari kafedrası faoliyati samaradorligini oshirishda pedagogik risklarni boshqarish mexanizmi.....	18
Djalalov Baxromjan Begmurzayevich	
Kichik maktab yoshidagi o’quvchilarda liderlik sifatlarini shakllantirishning pedagogik aspektlari.....	24
Djumayeva Dildora Isroilovna	
Urma zarbli cholg’ular turlari va ularda ijro etish usullari	27
Egamkulov Oybek Altmishevich	
Umuminsoniy va diniy qadriyatlarni yoshlarimiz ongiga singdirishda dialektikaning roli	31
Ergasheva Guzal Maxkambayevna	
Bo’lg’usi tarbiyachilarda ijtimoiy intellektni shakllantirish zamon talabi.....	34
Ermatova Gulnoz Pirimovna	
Boshlang’ich ta’lim tarbiya fanida o’yin texnologilardan foydalanish metodikasi	37
Farsaxonova Dilafruz Rizaxonovna	
Boshlang’ich sinf o’quvchilarining kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish jarayonining yo’nalishlari va usullari ...	41
Kulboyeva Dilnoza Abdug’ofurovna	
Kurash sport turiga qiziquvchi ayollarning motivatsiya va o’z-o’zini anglash darajasi	44
Mamaraimova Ra’no Usmanovna	
The Teaching of Oral Production in the FFL Classroom: Linguistic and Psychological Difficulties	48
Narzulloeva Dilfuza Bahriddin qizi	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini teatrlashtirilgan faoliyat asosida rivojlantirish	54
Nurmatova Iroda Toxtasinovna	
Maktabgacha ta’lim yo’nalishi talabalarida kasbiy kompetentlikni shakllantirishda pedagogik amaliyotning o’rni	56
Shamiyeva Manzura Fayzullayevna	
Globallashuv jarayonida o’quvchilarning aksiologik kompetensiyalarini shakllantirish.....	59
Siddikov Baxtiyor Saidkulovich	
4-sinf o’quvchilariga maqollar ma’nosini tushuntirish usullari	63
Suvonova Shohida Murodullo qizi	
Kasbiy rivojlanish soatlarining pedagogik va psixologik asoslari.....	69
Temirova Rushana Ravshan qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-hissiy ko’nikmalarni shakllantirish mazmuni	73
Teshabayeva Zamira Sobirovna, Abdulatipova Mehribon Qahramon qizi	
Boshlang’ich sinf tabiiy fan darslarida STEAM yondashuvi va xalqaro baholash dasturlari.....	76
Usmonova Zulfiya Ilxomovna	
Bo’lajak o’qituvchilarda konfliktologik kompetentlikning shaxs sifatlariga aloqadorligi	79
Muxammadiyeva Xadicha Karomatovna	
Русская документальная проза как отражение прошлого и настоящего общества	82
Дустова Ирода Шукрулло кизи	
Размышления о возникновении человеческих эмоций	86
Умарова Навбахор Шокировна, Зарипова Нигинабону Фахритдиновна	
Проблемы регулирования терминов в языкознании.....	89
Курбанова Гузаль Абдурахимовна	

Педагогические основы формирования интереса дошкольников к изучению иностранного языка в игровой среде.....	93
Курбанова Назира Низомиддиновна	
Mexanika fanining rivojlanish tarixi.....	97
Esanov Nuriddin Qurbonovich	
Эффективность использования личностно-ориентированной технологии обучения в учебном процессе.....	100
Намозова Манзура Муродовна	
O'spirinlik davridagi depressiv holatlarni psixodiagnostika va psixokorreksiya qilish usullari	104
Bannayev Maxamadin Sotvoldiyevich	
Talabalarda axborot madaniyatini shakllantirish metodikasi.....	109
Radjabova Gulnoza Bahromovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining madaniy xilma-xillikni inobatga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etish usullari	113
Saffarova Mohidil Axmadovna	
Adabiy til va shevalar o'rtasidagi leksik tafovutlar: kelib chiqish sabablari va rivojlanish xususiyatlari	116
Qurbonova Asal O'tkirovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini CALP yondashuvi asosida o'qish savodxonligini oshirish	119
Ahmadjonova Mushtariy Bahodirjon qizi	
Kreativ qobiliyatlarni rivojlantirishda bo'lajak mutaxassisning kasbiy kompetentligi	121
Artikova Nodira Shavkat qizi	
Yusuf Xos Hojibning axloqiy qarashlarini shakllanishining tarixiy-ijtimoiy omillari	125
Berdaliyeva S. D.	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy madaniyatini shakllantirish prinsiplari.....	128
Ibragimova Shaxnoza Tulqinovna	
Boshlang'ich sinflarga matematika o'qitish jarayonida ko'rgazmali qurollardan foydalanib dars samaradorligini oshirish	132
Mardonov Eshim Muratovich, Xushvaqto'v Ali Ashurovich, Narzullayeva Muxlisa Rustam qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-ijodiy faoliyatini takomillashtirish	135
Misirova Nodira Tovbayevna, Ergasheva Madina Qahramon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida 6-7-yoshli bolalarni maktabga tayyorgarlik monitoringini tashkil etish....	139
Ortiqova Gulhayo Erkinboy qizi	
-ayotgan bo'lsa shaklining lisoniy xususiyati va uning o'zgarishi.....	142
Safarov Firuz Sulaymonovich	
Sharq mutafakkirlarining pedagogik ta'limotlari va qarashlarida tarbiyaning ma'naviy, axloqiy negizlari	145
Xalilov Farhod Furqat o'g'li, Ibodullayeva Dildora Shukrulla qizi	
Anvar Obidjon ijodining tadrijiy takomiliga doir mulohazalar	148
Mamatalimov Zafar Mamaraimovich	
Patologik fiziologiya fanini o'qitishda it texnologiyalarining o'rni.....	152
Abdirashidova Gulnoza Ablakulovna, Mavlyanova Umida Nematovna, Sobirova Ra'no Tulqin qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning kognitiv kompetentligini rivojlantirishda motivatsion yondashuvning o'ziga xos jihatlari.....	156
Abdumanopov Muhammadsodiq Muhammadyusuf o'g'li	
The Role of Mass Media as a Tool in Teaching English Vocabulary to Young Learners	159
Dadaxonova Dilnavoz Zafarjon kizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari ta'lim va tarbiya jarayonlarida bolalarning refleksiv faoliyatini rivojlantirish.....	164
Dilorom Xomidova	
Boshlang'ich sinf o'quvchilari tarbiyasida ota-onalar bilan hamkorlikni tashkil etish metodikasi	169
Fayziyeva Madinabonu Sohijon qizi	
O'zbek yosh oilalarida nikohning dastlabki yillarida oilaviy nizolarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	173
Hakimova Nargiza Djavlievna	

Tarbiyalanuvchilarni nutq madaniyatiga o'rgatishda tarbiyachi nutqi va unga qo'yiladigan talablar	176
<i>Kazieva Turg'unoy Tursunboevna, Abdullayeva Kamola Erkin qizi</i>	
Ikki tilli o'quv lug'atlari tuzishning lingvodidaktik asoslari (ingliz va o'zbek tillari negizida yaratilgan ikki tilli lug'atlar misolida)	179
<i>Oqboyeva Zulfiya Bobonazarovna</i>	
Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi	183
<i>Saidova Mohinur Jonpo'latovna, Bo'ronova Nigora Umar qizi</i>	
Modern Opportunities for the Integration of Technologies Into the Media and their Role in Improving the Efficiency of the Media.....	187
<i>Salim Doniyorov</i>	
Chizma geometriya va muhandislik grafikasi darslarida talabalarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmasini rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish	192
<i>Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich</i>	
Теории и модели выбора брачного партнера	197
<i>Абдумуталова Мадина Абдумалик кизи</i>	
Maktabgacha ta'lim muassalarida outsorsingdan foydalanish masalalari	203
<i>Kasimova Gulyar Axmatovna</i>	
Arxitektura fanlarini o'qitishning o'ziga xos xususiyatlari	209
<i>Astanov Tolib Muxtarovich</i>	
Talabalarda tadqiqotchilik qobiliyatlari	212
<i>Saidakbarova Nigora</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalar hamkorligini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	216
<i>Tuxliyev Muslim Sherzod o'g'li</i>	
Искусственный интеллект в смешанном обучении	220
<i>Хикматов Нодир Назимджанович</i>	
The Literary Translation in English and its Linguistic Issues	224
<i>Ravshanova Ziyoda Qahramon qizi, Egamberdiyev Javlonbek Saynabi o'g'li</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning bilim darajasini oshirishda ilg'or xalqaro pedagogik tajribalarni integratsiyalash: zamonaviy yondashuvlar, metodologiyalar va samaradorlik tahlili	229
<i>G'afurov Mirzo Ulug'bek Majidovich</i>	
Leksikologiya va uning nazariy asoslari	232
<i>G'anibayeva Bayyan Sharipbay qizi</i>	
Olimpiya ta'limini shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida tashkil etish.....	236
<i>Qodirov Jurabek Mamatsimonovich</i>	
Turizmga ta'limni samarali tashkil etishning pedagogik shartlari.....	239
<i>Normurodova Zebo Eshmaxmatovna</i>	
Autizmning kelib chiqish sabablari va Rett sindromi.....	243
<i>Xakimova Zulhumor Xakimovna</i>	
Talabalarda akmeologik pozitsiyani rivojlantirishning dolzarb masalalari	246
<i>Xaitov Abdukosim Abdulakim o'g'li</i>	
Tibbiy ta'lim talabalarini ommaviy sport sog'lomlashtirish jarayoniga tayyorlashda tabaqalashtirilgan jismoniy ta'lim texnologiyasi va shart-sharoitlari.....	250
<i>Arabboyev Hurshid</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini takomillashtirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	255
<i>Eshonqulova Kamola Ibrohimovna</i>	
Virusli infeksiyalar zamonaviy diagnostikasi va davolash usullarining biologik asoslari.....	259
<i>Kaxorova Karomatxon Sovronbayevna</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar tafakkuri, mantiqiy fikrlarini rivojlantirishda pedagogik o'yinlarning ahamiyati	262
<i>Mutalova Dilnoza Abdurashidovna</i>	

Buyuk ajdodlarimiz merosini o'rganish orqali bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik kasbga ijodiy munosabatini tarbiyalash	265
Nishonova Shohista Boymatovna	
Pedagogik jamoani rivojlantirish va motivatsiyalashning zamonaviy strategiyalari	268
Pardayeva Yulduz Muradullayevna	
15-16 yoshli voleybolchi qizlarning jismoniy rivojlanishining yoshga bog'liq xususiyatlari	272
Po'latova Shahnoza Ikrom qizi	
Umumta'lim maktablarida informatika fanini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	276
Raxmonov Baxtiyor Azzamovich	
Ingliz tili darslarida sun'iy intellekt texnologiyalarining o'quvchilarning til ko'nikmalariga ta'siri	279
Shoisayeva Dilxumora Shojalil qizi	
Abu Ali ibn Sinoning matematika fanida qoldirgan merosi	283
Toshboyeva Nargiza Yo'ldashevna, Tursunova Nigora Ulug'bek qizi	
Aksiologik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik ahamiyati	286
Yo'ldoshev Farhodjon Baxtiyor o'g'li	
Научные основы формирования навыков сотрудничества у детей дошкольного возраста посредством квест-игр	290
Джамилова Наргиза Нуритдиновна, Мухаммадиева Фарангиз	
Теоретические основы формирования международной компетенции обучающихся	294
Миркомилова Шахзода Асрор кизи	
Boshlang'ich sinflar matematika darslarida kombinatorikaga oid masalalar	300
Roziqova Farizoda Ruyiddin qizi, Berdiyev Bahodir Ravshanovich	
pedagogik kompetentlikning ilmiy-nazariy asoslari	305
Eshbekova Dilnoza Ibraimovna	
Murakkab sintaktik qurilmalar va ularning matndagi paradigmatic o'rni	308
Turdiyeva Nilufar Anvarovna	
Bo'lajak tarbiyachilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirish	311
Panjiyeva Shahlo Zulfxor qizi	
Kichik maktab yoshidagi zaif eshituvchi o'quvchilarning dialogik nutqining xususiyatlari	314
Qodirova Mahzuna Shamshidin qizi	
Chizma geometriya va muhandislik grafikasi fanidan talabalar mustaqil o'rganish jarayoni	320
Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich	
A System of Exercises Aimed at Developing Linguocognitive Competence in Future Psychologists	324
Allamuratov Gafur Ashurovich	
Boshlang'ich 4-sinf o'quvchilarini sinfdan tashqari mashg'ulotlarda jismoniy qobiliyatlarini shakllantirish va rivojlantirish omillari – natijalar misolida	327
Asqarov Ahliddin Alisher o'g'li	
Nutqi to'liq rivojlanmagan bolalarning monologik nutqini o'rganishning ilmiy asoslari	332
Egamberdiyeva Shahnoza Akbar qizi	
Tog'ay Murod asarlarida umuminsoniy va milliy qadriyatlar talqini	335
G'aybullayev Boburmirzo	
Maktabgacha yoshdagi nutq nuqsoniga ega bolalar bilan korreksion ish tamoyillari	338
Ikramova Dilafuz Furqat qizi	
Rahbarlik personaliga kadrlar tayyorlab berishning psixologik omillari	341
Karimjanova Yoqutxon Urinbaevna	
Integration of Modern Technologies in Teaching English	344
Dautova Makhbuba Normamatovna	
Effective Teaching Methods for Enhancing Topic Vocabulary Acquisition in School Learners	347
Absamadova Munira Isroilovna	

Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar tafakkuri, mantiqiy fikrlarini rivojlantirishda pedagogik o'yinlarning ahamiyati	352
Mutalova Dilnoza Abdurashidovna	
Bo'lajak harbiy ta'lim o'qituvchilarini o'qitishda ta'lim texnologiyalarini qo'llashning nazariy asoslari.....	355
Xolmonov Mansur Narzulloyevich	
Imperativ algoritmik tafakkurni rivojlantirishning kognitiv xususiyatlari	358
Xushvaqto'v Umar Norqobilovich	
Perefrazalarni o'rganish jarayonidagi ilmiy yondashuvlar va ularning xususiyatlari	363
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Интеграция русского языка в экономическое образование: значение и перспективы	366
Адилова Солиа Адиловна, Нуридинов Бехруз Акбар угли	
Ta'lim jarayonida interfaol ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	369
Abdullayeva Zilola Baxtiyor qizi	
Hikoya matni ustida ishlashda PIRLS topshiriqlaridan foydalanish	372
Bayzakova Malika Abdukayumovna	
Fanlararo aloqadorlik asosida maktab fizika kursini o'qitish jarayoni	376
Boyuturayeva Gulbahor Kamoliddin qizi	
Janubiy Koreya ta'lim tizimidagi yutuqlarini o'rganish va ularning yutuqli tajribalarini O'zbekistonda tatbiq qilish.....	380
Nosirova Shaxrizoda Akram qizi	
Sharq allomalarining qarashlarida bo'lajak o'qituvchilarni ma'naviy-estetik rivojlantirish masalalari.....	384
Otaboboyeva Umida Ilhomovna	
Developing English Writing Skills Through Technology and Self-Regulation in Differentiated Instruction in Uzbekistan	388
Selimova Gulsana	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini estetik tarbiyalashning mavjud holati	393
Temirova Matluba Karim qizi	
Ona tili fanini o'qitishda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim jarayonlarini loyihalashtirish.....	397
Taylakova Dilnoza Norbekovna	
badiiy diskurs va badiiy matn dixotomiyasi.....	400
Ubaydullayeva Dilafruz Fazliddinovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim olishida fonetik mashqlarning o'rni	403
Zokirov Javohir G'aybullo o'g'li	
Методологические подходы к развитию творческого интеллекта у студентов педагогических специальностей	407
Анварова Хуснора Давронбек кизи	
Международный опыт подготовки педагогических кадров	410
Исманова Гульнора Гафуровна	
Yo'lovchi transport vositalari haydovchilarining professional yutuqlarida shaxsiy fazilatlarining ta'siri.....	416
Bazarov Naufal Kaxramonovich	
Boshlang'ich ta'limda badiiy asarlarni o'rgatishning o'ziga xos xususiyatlari	419
Abdullayeva Feruza Nurillayevna	
The Importance of Book Trailer Technology in the Educational Process	422
K. A. Mamatkulova, Munisa Khodjayeva	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda badiiy-estetik tarbiyani rivojlantirishning pedagogik tajriba-sinov ishlarini tashkil etish.....	425
Umarova Gulshod Abdujabbarovna	
Kulolchilik san'atining bosqichlari va bezak uslublarining zamonaviy rivoji	431
Mannonova Maftuna Shukrillo qizi	
Yoshlarda faol fuqarolikni shakllantirishning tuzilmaviy-protsessual modeli.....	434
Xabibulla Muratov Abduqodirovich	

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA BADIY ASARLARNI O'RGATISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Abdullayeva Feruza Nurillayevna

Buxoro davlat pedagogika instituti
Boshlang'ich ta'lim kafedrası dotsenti, PhD

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida badiiy asarlarni o'rgatishning ahamiyati, ravon nutqni rivojlantiruvchi xarakterdagi topshiriqlardan foydalanish va ularning samarali jihatlari yoritib berilgan. Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida berilgan badiiy asarlar asosida fikrlar izohlangan. O'qish savodxonligi darsliklarida berilgan badiiy asarlar ustida ishlashga oid topshiriqlardan namunalar berilgan hamda ularning amaliy ahamiyati ko'rsatib o'tilgan.

Kalit so'zlar: badiiy asar, ravon nutq, topshiriq, fanga oid kompetensiya, grammatik bilimlar, til birliklari, metodik tamoyil, nutqiy munosabat, og'zaki nutq, yozma nutq.

Abstract: This article highlights the importance of teaching literary works in primary reading literacy classes, the use of tasks that develop fluent speech, and their effective aspects. The ideas are explained based on the literary works included in primary reading literacy classes. Examples of tasks for working on literary texts provided in reading literacy textbooks are given, and their practical significance is demonstrated.

Key words: literary work, fluent speech, task, subject-specific competence, grammatical knowledge, language units, methodological principle, speech attitude, oral speech, written speech.

Аннотация: В статье подчеркивается важность преподавания художественных произведений на уроках чтения и грамотности в начальной школе, использование заданий, развивающих беглую речь, и их эффективность. Идеи объясняются на основе произведений, изучаемых на уроках чтения и грамотности в начальной школе. Приведены примеры заданий по работе с художественными произведениями, содержащимися в учебниках по чтению и грамотности, и показана их практическая значимость.

Ключевые слова: художественное произведение, беглая речь, задание, предметная компетенция, грамматические знания, языковые единицы, методический принцип, речевая установка, устная речь, письменная речь.

KIRISH

Boshlang'ich ta'lim bosqichi – bu o'quvchilarda bilimga qiziqish uyg'otish, fikrlash va estetik didni shakllantirishning muhim poydevoridir. Ayniqsa, bu jarayonda badiiy asarlar bilan tanishtirish o'quvchilarning ruhiy dunyosini boyitish, ularni axloqiy, ma'naviy va madaniy jihatdan tarbiyalashda alohida o'rin tutadi. Adabiyot darslari orqali o'quvchilar nafaqat o'qish va tushunish ko'nikmalarini egallaydilar, balki asarlar orqali insonparvarlik, vatanparvarlik, do'stlik, mehnatsevarlik kabi umuminsoniy qadriyatlarni ham anglab yetadilar. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yoshiga mos badiiy asarlarni tanlash, ularni tushunarli va qiziqarli tarzda yetkazish, obrazlar tahlili orqali tahliliy fikrlashga o'rgatish – bu bosqichdagi ta'limning o'ziga xos xususiyatlaridandir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Boshlang'ich ta'limda badiiy asarlarni o'rgatish masalasi ko'plab pedagog va metodist olimlar tomonidan chuqur o'rganilgan bo'lib, bu borada yaratilgan ilmiy va uslubiy adabiyotlar mazkur yo'nalishning nazariy va amaliy asoslarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, pedagogika fanlari doktori T.Q.Qori-Niyoziy o'zining ishlanmalarida bolalar bilan ishlashda adabiy material tanlashda yoshga moslik, axloqiy tarbiya va obrazlilik mezonlariga alohida e'tibor qaratgan.

Shuningdek, N.Karimov va A.G'ulomov kabi olimlar bolalar adabiyotining tarbiyaviy ahamiyatini, badiiy obrazlarning ta'sirchanligi va ularning did tarbiyasidagi o'rnini chuqur yoritib berganlar. Sh.Xolbekovning "Boshlang'ich sinf o'quvchilarining badiiy-estetik didini shakllantirish" nomli tadqiqotida o'quvchilarda badiiy asarlarga

nisbatan qiziqish uyg'otish, obrazli tafakkurni rivojlantirish, obrazlar orqali hayotiy haqiqatni anglatish metodi-kasi tahlil qilingan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Boshlang'ich ta'lim bosqichida badiiy asarlarni o'rgatish jarayonining o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash va samarali usullarni tavsiflash maqsadida ilmiy-tadqiqot metodlaridan foydalanish mumkin. Quyidagi metodologik yondashuvlarni asos qilib olish mumkin. Tadqiqotda mavjud adabiy manbalar, boshlang'ich ta'lim bo'yicha o'quv dasturlari, darsliklar va metodik qo'llanmalardagi yondashuvlar tahlil qilindi. Ular asosida samarali usullar sintez qilinib, umumiy xulosalar chiqarildi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining badiiy asarlarni o'zlashtirish jarayonidagi faoliyatlari bevosita kuzatildi.

O'quvchilarning darsga bo'lgan munosabati, faolligi, savollarga javob berish qobiliyati va tasviriy tafakkur darajasi kuzatuv asosida baholandi. O'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasida so'rovnomalar o'tkazilib, badiiy asarlarni o'rgatishda qo'llanilayotgan metodlar, ularning samaradorligi, qiyinchiliklari va muammoli jihatlarini aniqlashga harakat qilindi. Shuningdek, tajribali boshlang'ich sinf o'qituvchilari bilan suhbatlar olib borildi. Tadqiqot doirasida kichik hajmdagi eksperimental mashg'ulotlar tashkil etilib, darsda badiiy asarlarni dramati-zatsiya qilish, rasm chizish, rolli o'yinlar orqali o'rgatish metodlari sinovdan o'tkazildi. Ularning natijalari asosida qiziqish darajasi va bilim o'zlashtirish holati solishtirildi. An'anaviy yondashuvlar va zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosidagi yondashuvlar o'zaro taqqoslanib, ular orasidagi samaradorlik farqlari aniqlashga harakat qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Misol tariqasida, Fyodor Dostoyevskiyning "Jinoyat va jazo" asarini sinergetik yondashuv asosida tahlil qilishda, Raskolnikovning o'z qarashlaridan boshlab, ruhiy iztiroblar va ichki kurashlar orqali o'zini va jami-yatdagi o'rnini qayta anglash jarayonlarini ko'rish mumkin. Uning shaxsiy rivojlanishi sinergetik tizim sifatida qaraladi va ushbu tizimning beqarorlik nuqtalari uning jinoyatga qo'l urishi va oxir-oqibatda pushaymonlik hamda o'z-o'zini anglash jarayonlari bilan bog'liq bo'ladi.

Umuman olganda, sinergetik yondashuv badiiy asarni nafaqat statik holatda, balki dinamik tizim sifatida tahlil qilish imkonini beradi. Bu esa mazmunni yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi. O'quvchining nutqini o'stirishda badiiy asarlarning o'rni beqiyos hisoblanadi. Boshlang'ich sinfda hikoya va kichik matnlarni o'qishga qiziqqan bola, yuqori sinflarda kattaroq asarlarni o'qishni boshlaydi va bu ko'nikmaga aylanadi. Bosh-lang'ich sinf ona tili va o'qish savodxonligi darsliklarida ham bir qancha hikoyalarni uchratish mumkin. Biz o'zimizga savol beraylik: matn o'qish, hikoya o'qish bolaga nima beradi? Uni o'quvchiga qanday usullar bilan yetkazsak, samarali natijaga erishamiz?

XULOSA

Boshlang'ich ta'limda badiiy asarlarni o'rgatish o'quvchilar shaxsini har tomonlama rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bu bosqichda badiiy asarlarni o'zlashtirish jarayonida obrazli fikrlash, estetik did, axloqiy qarashlar va ijodiy tasavvur shakllanadi. Bolalar o'z atrofidagi hayotga, insonlarga, voqealarga nisbatan mehr, e'tibor va tushunish bilan qarashni o'rganadilar. Boshlang'ich ta'limda badiiy asarlarni o'rgatish – bu nafaqat savod o'rgatish, balki o'quvchining butun shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiluvchi jarayondir. O'qituvchi bu jarayonda faqat bilim beruvchi emas, balki tarbiyachi, yo'l ko'rsatuvchi sifatida faol ishtirok etadi. Har bir badiiy asar o'quvchilar qalbiga ezgulik urug'ini qadashga xizmat qilishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yil-gacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" PF-5847-son Farmon. <https://lex.uz/ru/docs/-4545884>
2. Qosimova K., Matchonov S., Gulomova X., Yo'ldosheva Sh., Sariev Sh. Ona tili o'qitish metodikasi. – T.: Bayoz, 2022. – 304 b.
3. Abdullayeva F. Ta'lim tizimi sifatini oshirishda PISA va TIMSS kabi xalqaro tadqiqotlarning roli // Центр научных публикаций (buxdu.uz). – 2021. – T. 3. – № 3.
4. Nurillayevna A. F. Teaching scientific popular articles in Mother Nili and Reading Literacy Courses // European Journal of Innovation in Nonformal Education. – 2022. – Vol. 2. – No. 3. – P. 47–50.
5. Abdullayeva F. Methodological Possibilities of Organization of Primary School Technology Lessons with Pedagogical Technologies // Центр научных публикаций (buxdu.uz). – 2021. – T. 8. – № 8.
6. Nurullayevna A. F. Ona tili va o'qish savodxonligi darslarida ilmiy ommabop maqolalarni o'rgatish // Барқарорлик ва етакчи тадқиқотлар онлайн илмий журнали. – 2022. – T. 2. – № 4. – С. 406–409.

7. Курбанова Ш. Н., Абдуллаева Ф., Очилова Г. О. Педагогическая технология – целостная система образовательного процесса // Центр научных публикаций (buxdu.uz). – 2020. – Т. 1. – № 1.
8. Курбанова Ш. Н., Абдуллаева Ф., Очилова Г. О. Педагогическая технология – целостная система образовательного процесса // Новые педагогические исследования: сборник статей IV. – 2021. – С. 20.
9. Qurbonova S. N., Abdullayeva F. Tarbiya darslarida interfaol metodlardan foydalanish // Scientific Progress. – 2021. – Т. 2. – № 6. – С. 1030–1035.
10. Абдуллаева, Ф. Н. (2022). Boshlang'ich sinf ona tili va o'qish savodxonligi darslarida ilmiy-ommabop maqolalarni o'rgatishning metodik imkoniyatlari. <https://doi.org/10.53885/edinres.2022.9.09.034>
11. Abdullayeva Feruza, N. (2022). Start methodological options for teaching scientific and popular articles in first grade mother tongue and reading literacy classes. International Journal of Trend in Scientific Research and Development, 6(6), 1433–1436.
12. Nurilloevna, A. F. (2022). General structure of teaching courses of popular scientific and artistic articles on the theme of the seasons of the year. Web of Scholars: Multidimensional Research Journal, 1(6), 1–5.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.